

Iets uit het huiselijk leven en de werkzaamheden eener zendingenvrouw, in een brief medegedeeld.

<https://hdl.handle.net/1874/356300>

KOEMELEMBOEAI, den 15 Mei 1857.

Zeer geachte Dames!

Geliefde Zusters in den Heer!

Mijn geliefde ULFERS zit naast mij om U dank te zeggen voor het ons toegezondene. Wat hij schrijft, weet ik niet; maar wel weet ik, dat hij zich even zeer over uwe vriendschap verheugt als ik. Opdat hij echter niet alleen danke, daarom ook mijnen hartelijken dank. Moge de Heer U voor uwe liefde zegenen. Ik hoop er een nuttig gebruik van te maken, zoowel voor mijne eigene lieve kinderen als voor de schoolkinderen. Deze laatsten zullen er allen op het Kersfeest door verblijd worden.

Op mijne naaischool zijn dit jaar meer meisjes dan anders, zij gaat dus vooruit. Ook komen de meisjes meer geregeld dan vroeger en ontbreken alleen dan als zij hunne ouders noodzakelijk in de rijst- en koffijtuinen moeten helpen. Ik heb de

hoop dat de Heer bij voortdoring zijnen milden zegen op dit mijn gering werk leggen zal.

Wat ons aangaat, wij hebben veel stof tot danken. De Heer zegent ons boven mate. Nu en dan is ULFERS wel eens ongesteld en heeft hij het soms erg in de keel door het veel spreken en preeken, maar overigens is hij steeds blijmoedig in den Heer, en zoekt van den vroe- gen morgen tot den laten avond, het heil en nut onzer arme Alfoeren naar ziel en ligchaam. Hij heeft nu geregeld 11 gemeenten en 16 scho- len te bezoeken, waar hij predikt en onderwijs geeft. Behalve de toediening van het Avondmaal op gezette tijden aan 100 à 140 zielen, heeft hij altijd, soms veraf te onderwijzen, te doopen, lid- maten aan te nemen, huwelijken in te zegenen enz. Ook leert hij aan zijne kweekelingen, die hij op- leidt tot meesters, verschillende handwerken, vooral het meubelmaken, opdat deze ook daarin zich zelve en anderen kunnen helpen en nuttig worden.

Onze lieve kinderen zijn allen welvarend. Zij maken het mij soms wel wat al te druk, want zij zijn den geheelen dag om mij heen. Wij kun- nen ze hier maar niet zoo naar school zenden als in Europa; alles moeten zij van ons leeren, vooral ook omdat wij er sterk op staan, dat zij goed hollandsch leeren spreken, en in deze taal leeren denken. Als men hen te veel met de in- landers laat omgaan, dan leeren zij niets dan ma-

leisch en alfoersch, en ook nog vele kwade gewoonten bovendien. Stelt U slechts voor dat de kinderen hier maar eens of twee malen in het jaar een paar Europeanen te zien krijgen, die dan nog zelf bekenneen, dat het hun moeilijk valt met kinderen hollandsch te spreken, daar zij dat in het geheel niet gewoon zijn. Het is dan ook geen wonder dat onze kleine lievelingen zoo goed met de alfoersche en maleische taal teregt kunnen.

Met mij gaat het, Gode zij dank! meer voordan achteruit, hoewel ik altijd nog aan het sukelen blijf. Maar de lieve Heer heeft al veel geholpen en hij zal mijne gebeden verder verhooren. O! bidt ook gij, geliefde zusters, voor mij!

Mijne twaalf meisjes, of liever pleegkinderen, waarvan de oudste 20 en de jongste 2 jaren is, en die allen, nacht en dag, onder mijne zorg staan, geven mij veel werk. Ja, in vergelijking met de Europeërs blijven ook de oudsten nog altijd kinderen, want naar alles moet men zien, geen enkel stuk werk kan men aan hun geheel overlaten. Soms tijds neem ik mij wel eens voor, om der moeite en kosten wil, 4 of 6 van hen weg te zenden, want wij moeten haar ook geheel kleeden en onderhouden, maar als ik dan weder zie, hoe gaarue zij leeren willen wat haar zoo noodig en nuttig is, en bedenk waarom wij toch eigenlijk hier zijn, dan laat mijn hart de wegzending niet toe. Welk nut er voor de arme kinderen in zit, dat zij bij mij zijn, zal U het

volgende doen zien. Een klein meisje van negen jaren, ANNE, dat reeds drie jaren bij mij geweest was, werd door hare moeder terug verzocht, omdat die van tweelingen bevallen was. De kleine ANNE moest nu op hare broertjes helpen passen. Maar gedaan was nu ook het schoolgaan, gedaan haar naaijen leeren, want ook dit laatste begon zij reeds zoo aardig te doen. Maar ook in de kerk kwam zij nu niet meer, en ook hare moeder niet, die anders getrouw ter kerk kwam, en wel bewijzen had gegeven, dat zij den Heer lief had; aan haar vader was niet veel christelijks te zien. Eens uit de kerk komende, ging ULFERS met mij er naar toe, om moeder en dochter eens onder het oog te brengen, dat zij in het geheel niet meer ter kerk kwamen. Maar daar komende, begon de arme vrouw bitterlijk te weenen, en verontschuldigde zij zich, dat zij op het eene kind moest passen en de kleine ANNE op het andere.

Het spreekt van zelf, dat de toestand der vrouw en van hare kleine ANNE ons leed deed, want deze laatste was immers bijna zoo goed als een van onze kinderen geworden. Bij al het treurige wat wij in dat huis ontmoetten, was er echter iets, dat onze aandacht trok. Verbeeldt U een *sarong*, een vrouwen onderkleed van twee ellen lang en drie ellen breed. In dit stuk katoen, dat met de vier punten aan een balk van den zolder was vastgemaakt, hingen de twee kinderen te schom-

melen. Het bleek ons, dat de vaderlandsche wieg aan haar doel niet beter kon beantwoorden, dan deze hoogst eenvoudige maar vernuftige toestel van den inlander.

Wij besloten de kleine ANNE met een der kindertjes bij ons te nemen; dan kon zij weder aan het schoolonderwijs deelnemen en ook op haar broertje passen, en dagelijks eenige keeren met hem naar hare moeder gaan om het kind te laten zogen. Wij meenden op deze wijze alles geregeld te hebben, ... maar het bleek toen, dat, zoowel ANNE, als haar moeder en hare broertjes aan hevigen huiduitslag (schurft) leden. Daaraan mogten wij ons en ons gezin niet blootstellen. ULFERS diende hun daarom geneesmiddelen toe, en nu, na drie maanden, zijn zij nog niet genezen. Mogt nu iemand opmerken, dat deze ziekte ook in ons vaderland niet zeldzaam is, dan stem ik dit toe; men treft haar aldaar dikwijls aan onder de geringere volksklasse, maar ik spreek hier van een Dorpshoofd, nagenoeg bij ons overeenkomende met Burgemeester van een dorp; terwijl zijn vader is Opperhoofd, of bij ons gelijk staande met Burgemeester van eene groote stad.

Vergelijkt nu een klein kind uit eene der hoogste standen te *Rotterdam* met de kleine ANNE hier, en gij zult U eenigzins een denkbeeld kunnen vormen van de maatschappij waarin wij leven. „En toch,” zegt ULFERS zoo dikwijls, „dit volk behoeft om zijn' natuurlijken aanleg voor geen

volk van *Europa* achter te staan, indien het maar goed geleid wordt. Aan verstandelijke en zedelijke vermogens is het volstrekt niet misdeeld, en worden deze meer ontwikkeld, dan zijn hier hulpbronnen genoeg aanwezig, ter bevordering van zijnen stoffelijken en maatschappelijken welvaart."

Nu volge nog een kort reisverhaal. Daar ik mij in den laatsten tijd nog al tamelijk wel gevoelde, zoo vergezelde ik onlangs ULFERS naar eenige buitengemeenten, waar hij onderwijs gaf, predikte, scholen onderzocht, doopte en huwelijken inzeggende.

Met onze lieve kinderen togen wij op zaterdag namiddag van hier. Onze kinderen werden door de kweekelingen (jongens en meisjes) gedragen, ULFERS en ik natuurlijk te paard, en dit alles berg op berg af. Nadat wij 10 paal (Eng. mijlen) in 2 uren afgelegd hadden, kwamen wij te *Lompad* aan. In deze gemeente hielden wij nachtverblijf. De vrouwen van het Hoofd en van den meester hadden alles tamelijk wel voor ons in orde gemaakt. De meester en zijne vrouw zijn kweekelingen van ons. Op een grof uit zwart ebbenhout te zamen getimmerd ledikant lagen de bulzak en bonte spreijen, waarop wij sliepen. De kinderen sliepen op matten, bulzakken en spreijen op den grond. Maar als 't U belieft, Dames, tilt die tamelijk schoon gewasschen spreijen niet op, opdat die bulzakken niet zichtbaar

worden. Naast onze kamer, zonder deur, was nog een klein hokje, waar mijne meisjes zich maar met hun dagelijksche sarong en kabaja op den grond neêrleiden. Dit was hunne slaappleats; zonder mat, zonder hoofdkussen. De jongens zoeken zich dan maar hier en daar in huis eene plaats in den hoek, op eene bank of tafel, en slapen dan aangenamer dan menigeen op zijden dons.

Zietdaar de gewoonte en de wijze van ons reizen. Maar o! zulk een uitstapje is voor mij en de kinderen vooral een groot genoeg, want ULFERS heeft het alle dagen. Wij wonen hier zoo eenzaam. Ja, menigen dag zien wij hier, behalve ons gezin, geen ander levend wezen, uitgenomen in de onderwijsuren en den kerktijd. Rondom ons ziet men niets dan bosschen en bergen. Maar als ik met de kinderen dan eens met vader mede ga, dan verheugt zich de een nog meer dan de andere. Ook in de plaatsen waar wij doorkomen, is dan alles blijdschap en leven, want zij beschouwen ULFERS toch als hunnen vader en natuurlijk mij dan ook als hunne moeder in Christus. Zij noemen ons ook veelal zoo. Dikwijls hooren wij: tabea toewan bapa dan toewan mama (goeden dag heer vader en moeder). Mannen en vrouwen van zeventig jaar noemen ons zoo. Hierin is toch veel blijdschap en vergoeding voor onze opoffering gelegen. En het is geen wonder, dat onze harten zich dan verblijden in

onzen God en Zaligmaker. Het is waar, onze vrienden hier zijn meestal nog zwak in het geloof en velen zouden den storm der vervolging niet kunnen verduren. Echter zijn er toch velen, die het beseffen en bekennen, dat zij hun hoogste goed middelrijk aan ons te danken hebben. Doch aan God alleen zij hiervan de eere!

Den volgenden dag, Zondagmorgen, gingen wij ter kerk. Alles stroomde met ons daarheen, jong en oud, allen ook even aandachtig en luisterende naar de preek. Gij ziet hier, geliefde zusters in den Heer! te *Lompad*, eene gemeente van p. m. honderd zielen, waar ULFERS vier jaren geleden eene school oprigtte. De schoolmeesters zijn te gelijk catechizeermeesters en voorgangers der gemeente, als ULFERS er niet is. Voor twee jaren was *Lompad* in het aannemen van het Christendom zoo ver gevorderd, dat ULFERS daar eene gemeente kon stichten. En nu, ziet, daar in de van stroo gebouwde kerk, kinderen en ouderen, bijna 200 zielen, waarvan velen van de naburige gemeenten *Pontok* en *Motoling* zijn opgekomen. Wat wisten zij hier voor vier jaren van God en Christus? En hoort, nu zingt de gemeente het nieuwe verhevene lied der verlossing van zondaren door het bloed des Lams! Zij weten nu allen van de onbegrijpelijke, maar zalige mare: "God werd mensch!" Een ruim dertigtal zielen mogt mijn ULFERS dien morgen weder door den H. doop tot de gemeente des Heeren toebrengen, en

den Heer JESUS te gemoet voeren. Mogt de Heeren hebben ontvangen en hunne namen hebben geschreven in het boek des levens, als behoorende tot de gemeente, die daar eenwig zalig wordt. Uit de kerk komende, gingen allen met ons naar huis om ons de hand te drukken, en nog wat meer van den liefderijken Zaligmaker te hooren. Het huis was vol en ook eene heele menigte stond er vóór. Ook waren er kinderen mede gekomen, die het geluk hadden gekleed te zijn; vele kinderen, moedernaakt, stonden buiten. Onze kleine HERO, twee jaren oud, die naast mij stond, dit ziende, zeide tot mij: „Kijk mama, die kinderen hebben geene kleederen aan.” Ik zeide: „die arme kinderen hebben niets, hunne ouders zijn zoo arm, dat zij hun niets kunnen geven.” Spoedig liep hij nu naar binnen en haalde een van zijne beste bovenkleederen en wierp het een van die kinderen toe, met de woorden: „nu heeft hij wat.” Wij gaven hem een kus voor die daad. Het werd drie uren eer wij het middagmaal konden houden, en daarna waren wij, maar vooral ULFERS, uitgeput moede. Het was ook geen wonder. Des morgens ten zes uur begon het onderwijzen, spreken en bespreken met degenen die gedoopt zouden worden, en dat ging nu met de godsdienst-oefening tot drie uren zonder eenige verpoozing voort.

Des avonds was er weder onderwijs; den volgenden morgen om zeven ure school-onderzoek.

De kinderen waren allen gekleed. Velen echter hadden slechts een lapje katoen om hun middel gebonden; maar dat heet hier dan ook gekleed. De vorderingen der kinderen voldeden ULFERS niet zeer. Hun min gezette opkomst was daarvan de schuld. Het vele gouvernementswerk in de koffijtuinen enz., veroorzaakt dat de kinderen, nog klein zijnde, hunne ouders in allerlei werk en behoeften moeten bijstaan en helpen. Bij vele ouders en hoofden, vooral als zij nog heidenen zijn, is het echter ook onverschilligheid, dat zij hunne kinderen niet tot schoolgaan aanmanen of dringen. Als de kinderen nu en dan 8—14 dagen in de school komen, en dan eens weder 14—28 dagen niet, dan vergeten zij in dien tijd weder wat zij te voren hebben geleerd; zoo kunnen zij dus niet veel weten. Langzamerhand wordt het echter hier en daar, wat de leelust der kinderen en de onverschilligheid der ouders betreft, beter, en het is verkwikkend te hooren, hoe zij den Bijbel lezen en verstaan, en andere nuttige kundigheden leeren en sommige gezangen met hunne vrij welluidende stemmen, twee- en driestemmig, ter eere van den drieënigen God en Ontfermer kunnen zingen.

Na het schoolonderzoek ging de reis verder naar *Pontak*, eene gemeente van nu bijna 8 jaren oud. ULFERS vond hier reeds eene school door Br. HERRMANN opgericht, en bij de overname van Br. HERRMANN rigte ULFERS daar ook eene ge-

meente op. Ook hier werd de school onderzocht; daarna reden wij verder en moesten een sterk stroomende rivier, die tot aan den buik der paarden reikte, doorrijden, en kwamen toen te *Mopala*. Hier is eene school, maar het getal Christenen aldaar behoort tot de gemeente van *Pantak*. De meester en zijne vrouw zijn kweekelingen van ons. De laatste eene der allerliefste meisjes die ik ooit in mijn huis heb gehad. O! wat was het een genoegen toen onze kinderen en zij elkander zagen. Zij weenden met elkander tranen van blijdschap; twee had zij er op de armen en de anderen hingen aan hunne WILHELMINE. Mij en ULFERS kwamen ook de tranen in de oogen. Deze onze MINA, eene dochter van het hoofd van *Mopala*, kwam vijf jaren geleden, 14 jaar oud, schuw, morsig, lui en vol uitslag, juist als een boschmensch bij ons. Nu (zij was juist een halfjaar getrouwd) zindelijk, vlijtig en uiterst liefstallig en aantrekkelijk, zoo als men dit slechts in Europa wenschen en verwachten kan. Met smart zag ik haar van mij weggaan, toen zij ging trouwen. En hoe had zij haar erf en het huis netjes beplant en met bloemen versierd. Toen wij dit bezagen, zeide ULFERS: „Ook in haren tuin (want dit is alleen het werk van haar en niet van haren man) wordt het weder bevestigd dat MINA eene schoone ziel heeft. THOLUCK zegt ergens: „Gij kunt de ziel van den mensch kennen ook in den aanleg van

zijnen tuin of in het schikken van een bloem-ruiker enz." en ik geloof dat het waar is. Maar niet alleen haar huis, maar ook in en om dat van hare ouders, dat vroeger meer naar een beestenstal geleek dan naar eene woning van menschelijke wezens, heeft zij die schoone hervorming teweeg gebragt. En het spreekt van zelve, dat de Christenen harer negorij haar ook in min of meerdere mate beginnen na te volgen. De vader van MINA is een waarlijk vroom en geloovig man, en geeft aan ULFERS veel blijdschap. Zij zelve heeft nog 8 jongere zusters en broeders, die nu allen onder haren invloed staan. Of nu al deze blijken van zulk eene blijde en schoone verandering bij MINA uit een wezenlijk Christendom en ware bekeering des harten voortvloeijen, gelijk dit bij haren vader en vele anderen zoo zichtbaar is, dit durf ik niet regtstreeks zeggen. Wel is het de zegen van boven, dien de Heer heeft geschonken op haar vijfdehalfjarig verblijf ten onzent. Dit is ontegensprekelijk waar. Maar haar tegenwoordig doen en laten komt mij voor te zijn meer natuurlijken aaleg en goed-aardigheid, die zich wel allergunstigst heeft ontwikkeld, maar die toch ook zonder de prediking van het dierbaar Evangelie onder de doornen en distelen der zonde en afgoderij en hare noodlottige gevolgen zouden zijn verkwijnd en gestorven. Zulke vrouwen moeten hier vooral het zaad des Christendoms worden door opvoeding harer kin-

deren en stille, zuurdeesemachtige werking op hare geheele omgeving, meer nog dan de mannen. — Ik heb de stille hoop, dat het onder den zegen van boven zoo worden zal met en door MINA. Zij is verder dan haren man THOMAS.

Wij konden bij dit ons eerste bezoek bij MINA niet lang vertoeven. Nadat wij daar het middagmaal hadden gehouden, moesten wij vertrekken. Vooral werden wij tot spoed gedrongen, omdat de regen ons boven het hoofd hing.

Gedurende of dadelijk na den regen was er aan het doorrijden der rivier, waarvan ik hier boven sprak, niet te denken, want de rivier, *Ranojapo* (water der vaderen), is dan zoo bruischend door het water dat van de bergen nederstort, dat het onmogelijk is haar door te trekken.

Na drie palen gereden te hebben, kwamen wij te *Popo* aan, waar wij nachtverblijf hielden. Hier is nog geen meester en zijn nog maar weinig Christenen, die naar *Pontak*, ruim een paal ver, ter school en ter kerk gaan. Toen wij hier kwamen, was *Popo* eene groote negorij, thans wonen er slechts weinigen. De menschen loopen hier allen weg, omdat zij het, gelijk zij zeggen, onder ons Gouvernement te zwaar hebben. Zij trekken de bosschen door naar *Mangondo*, en meer dan honderd huisgezinnen zijn aldus weggegaan. Maar het doet ons zoo goed, dat er nog geen enkele Christen is heengegaan; die eenmaal Christen is, die blijft hier, omdat hij te *Mangondo*

geen onderwijs en geen voedsel voor zijne ziel kan vinden.

Den volgenden morgen vroeg ging onze reis weder naar *Pontak* en van daar naar *Motoling*. In beide negorijen ging ULFERS weder in de school, terwijl ik mij met de vrouwen onderhield. Ik deel dan in al de dorpen, zooveel als ik dit kan, aan alle vrouwen eenige naaibehoeften uit, die met veel blijdschap en dankbaarheid ontvangen worden. En wat kijken zij dan op, als zij hooren, dat die zaken door christelijke vriendinnen uit *Nederland* aan ons worden gezonden, alleen om aan de Christenen uit de Heidenen hier mede te deelen. Evenwel krijgen sommige heidensche vrouwen er ook al van. Dit komt, omdat alles wat vrouwelijk, jong of oud, heidensch of christelijk is, dan naar ons of onze kinderen komt toelopen, om ons toch, al is het ook anders niet, de hand te komen drukken. Ook heidensche priesteressen zelfs blijven dan niet achter. De geheele bevolking hier erkent het, dat wij alleen komen met het doel, om hen goed te doen, en daarom komen zij dan ook allen even aan, om ons de hand te drukken, al kunnen zij ook nog niet van hun bijgeloof en heidendom scheiden. Daar is hier bijna geen enkele ziel meer, waarin niet eenigzins min of meer de voortdurende werking van het Christendom te erkennen is. Ja, Gode zij dank! de Heer is zichtbaar op weg, om hier spoedig geheel te triumpheeren over het rijk der duisternis en der zonde.

Motoling is eene liefelijke gemeente. Door het licht en de kracht van Zijnen H. Geest heeft de Heer hier menige voortreffelijke ziel voor Zijn eeuwig koningrijk gewonnen. Hier leefde en stierf ook de oude PAULUS, waarvan reeds een en andermaal in de maandberigten melding is gemaakt. Hij was een waar en krachtig discipel des Heeren. Waar en krachtig in alle zijne woorden en werken. Wat heb ik mij dikwijls, toen hij nog leefde, aan hem verkwikt. Eens zeide hij mij, juist toen ULFERS ons nieuwe huis bijna gereed had; „O, wat is het een mooi huis, ik heb nog nooit zulk een mooi huis gezien. Maar och, het is toch maar gelijk eene *sabowa* (stroohut); dat eeuwig huis daar boven zal toch anders wezen. O, als wij daar maar eerst bij onzen JEZUS zijn!” Hij was altijd vol vuur en leven en stierf blijmoedig in zijnen Heer. Hij ging heen aan de bloedziekte, die hier voor twee jaren in den tijd van weinige maanden 10,000 van de 90,000 zielen wegnam. Kort voor zijn' dood gaf hij eene treffende vermaning aan eene nog heidensche dochter, om zich toch tot JEZUS te bekeeren. Maar zij bleef hardnekkig in haar bijgeloof en is het ook nog. Al zijne andere kinderen en verscheidene kleinkinderen mogt hij nog gewonnen zien voor den Heer, Toen deze ongeloovige dochter weg ging van het doodbed haars vaders, zeide hij haar nog tot afscheidswoord eene profetic, die letterlijk vervuld werd: „Gij gaat thans naar uw negorij;”

(*Raanan* 2½ paal van *Motoling*.) „Gij zult mijne stem niet weder hooren. Eenmaal zult gij mij nog levend zien, juist op het oogenblik, dat mijn adem hier wordt afgesneden.” Twee dagen daarna komt zij weder van hare woonplaats om haren vader te bezoeken. Zij treedt de kamer binnen, haar vader ziet haar nog eenmaal met eenen levendigen en vermanenden blik aan en sterft. — O, wat zal onze oude PAULUS het thans daarboven bij zijnen Heer goed hebben! Zijne oude vrouw met sneeuw wit haar, loopt bijna geheel blind hier beneden nog rond en wacht met geloovig en stil vertrouwen, tot de Heer haar komt oproepen en weder hereenigen zal met haren man. Zij kwam daar ook nog bij mij en drukte mij de hand. Ik sprak toen nog veel met haar over onzen Heer JEZUS en haren overledene.

Wij reden van *Motolong* weg en waren na 4 palen afgelegd te hebben te *Wanga*, en hielden aldaar het middagmaal, Wij hadden zwaren regen op weg gehad, en kwamen daar nat, hongerig en vermoeid aan. Het dorps hoofd is een weldenkend en onderzoekend man. Hij komt geregeld in de kerk. Nog niet lang geleden heeft ULFERS daar eene school en gemeente opgericht. Deze laatste bestaat thans uit 30 zielen (volwassenen). De meester en zijne vrouw zijn ook weder kweekelingen van ons. De vrouw van het Hoofd, hoewel gedoopt, is een van de vuilste schepsels die ik ooit gezien heb. Hare kinderen kropen naakt

in huis rond. Een er van had zij zoo vuil en bemorst aan haar borst hangen dat het walgelijk was om aan te zien. Onlangs moesten de Controleur van *Amurang* en nog een Heer, omdat hen de regen overviel, bij het Hoofd overnachten. Zij verkozen echter liever eene mat op den platten grond, om er op te slapen, dan het bed, zoo vuil was dit. En wat kregen wij daar nu te eten? De meester en zijne vrouw, het hoofd en zijne vrouw en wij zaten allen met elkander aan, en ik had nog wel de groote eer naast de vuile vrouw te zitten. Gelukkig voor onze hongerige magen, dat de vrouw van den meester het eten voor ons gekookt had, want anders hadden wij maar hongerig naar ons huis kunnen rijden. De vrouw van het hoofd had haar best gedaan. Haar man had een wild varken gevangen; van dat varken waren, zoo als het uit het bosch kwam, stukken afgehakt die, met al het vuil, de huid en het haar van een' vinger lang, in den pot gedaan waren en gekookt met spaansche peper enz. Hier had zij nu rijst en groenten bij laten koken. Zij zelf was gul genoeg en gaf ons een goed voorbeeld en deed met hare vuile vijf vingers, die tot vork dienden, een goede greep in het vleesch, dat als tot soep gekookt was. Zoo deed zij ook met de groenten en den rijst, en daarna presenteerde zij het ons. Ziet, daar hebt gij nu ook een tafereel van het echte Alfoersche leven in zijnen natuurlijken toestand, zoo als het hier nog zonder het Christen-

dom overal bestaat. Wij aten van de schotels, die de vrouw van den meester ons had voorgezet; maar hadden wij geen honger gehad, dan zouden wij bij het zien op de omgeving, van de anders tamelijk goed gereed gemaakte spijsen moeilijk hebben kunnen eten. Deze LIESBETH, de vrouw van den meester hier, gelijkt niet op MINA van *Mopola*, hoewel zij ook 4 jaren bij mij is geweest, hoewel ik geloof, dat zij Christus lief heeft, en dat Gods geest aan haar harte werkt. Maar het vertoont zich niet zoo liefelijk naar buiten als bij MINA.

Wanga is maar een klein dorp, en daarom heeft ULFERS hier later dan in de andere dorpen die verder af zijn, eene school opgericht. Met het plaatsen van een' meester in eene negorij begint eerst eigenlijk het werk van ULFERS. Het is ongelooflijk, hoe het dadelijk anders wordt, wanneer maar eerst een meester met zijne vrouw in eene plaats komt. Te *Wanga* begint het dan ook, Gode zij dank! reeds beter en lichter te worden.

LIESBETH had voor de kinderen nog wat koekjes van rijstmeel gebakken, en daarna ging het weder over bergen en dalen, door rijsttuinen, ravijnen en bosschen naar onze woonplaats, *Koemelembocai*.

Onze optogt en zulk eene reis gelijkt naar eene rechte kavalkade. Eenige mannen moeten ons goed dragen. Voor elk kind hebben wij twee dragers, die het kind om de beurt behoorlijk op den arm dragen, terwijl dan ook weder om de beurt de

oudste kinderen een eindje weegs loopen, opdat het den dragers niet te zwaar valle. Onze oudste dochter, MARIA, zoude nu reeds kunnen beginnen paard te rijden, want dat leeren de kinderen hier bijzonder vroeg.

Het was bijna avond, toen wij te huis kwamen. Wij waren vermoeid, maar het was voor ons allen — het meest echter voor de kinderen en mij — eene regte uitspanning geweest. Door Gods goedheid waren wij op onze steile wegen en moeilijke paden voor elk ongeval bewaard gebleven. Alleen waren wij tweemaal regt degelijk door eene Indische regenbui overvallen. In den tijd van nog geen vijf minuten waren wij allen doornat. Maar ULFERS zegt altijd: „dien regen treft op weg, die heeft ook zegen.” De regen wordt zoo dikwijls als een beeld of gelijkenis in den Bijbel gebruikt, maar altijd in den zin van zegen. Met genoegen zien wij altijd op zulk een uitstapje terug. Bij al de schaduwzijden van ons leven hier, ontmoeten wij dan zoovele lichtpunten, die ons weder blijmoedig kunnen doen zijn, en ons gedurig uitdrijven tot het gebed, dat de Heer nu toch door Zijnen H. Geest moge blijven voortwerken totdat Hij allen en alles heeft overwonnen.

Gij zijt nu met mij rondgereisd in zes dorpen, waar vijf scholen zijn. ULFERS heeft in 't geheel 24 dorpen met 16 scholen en 11 gemeenten onder zijne leiding. Gij kunt hieruit begrijpen, dat hij

het druk genoeg heeft, en veel reizen moet. Zoo God wil dan rigt hij dit jaar nog twee scholen op. O, geliefde Zusters! blijft voor ons bidden. Bidt voor ons in uwe eenzaamheid zoowel als in uwe bijeenkomsten, opdat de Heer ons werk moge zegenen, en opdat ook wij, die anderen prediken, toch zelve niet verwerpelijk bevonden mogten worden. O, wat zal het zijn, als wij allen eenmaal den laatsten strijd hier hebben gestreden, en het laatste stof der zonde van onze voeten hebben gewischt. Hebben wij elkander hier niet van aangezigt gekend, maar toch voor elkander, hoe ver ook verwijderd, gebeden, daarboven zullen wij dan voor altijd in onzen lieven JEZUS vereenigd zijn. ULFERS groet U allen zeer minzaam, zooveel als hij vroeger van U kende, herinnert hij zich U nog dikwijls. Ook onze kinderen groeten U. En ik druk U in den geest de hand, en roep u toe: „Blijft bij den Heer!” en noem mij met gevoelens van hoogachting

Uw geringe Zuster in Christus,

HENRIETTE ULFERS,

KISNER.
